

RJUKAN – DENS REGULERING OG BEBYGGELSE

Som det fremgår av vedlagte litografiske kart i M.1:5000¹, bilag nr. 1 er byen regulert som haveby. Byens hovedgate Sam Eydesgate går i retning vest til øst på Månaelvens nordside gjennom hele byen i en lengde av ca. 4 km.

I det vi tar vårt utgangspunkt fra selskapets fjøs- og stallbygning er det langs nordsiden av Sam Eydesgate til bybroen² (der fører over elven til fabrikk og jernbanestasjonen) bygget en rekke hus av samme type (type J)³ hvilke fortrinnsvis beboes av de formenn og arbeidere der p.g.a sine beskjeftegelser må bo i nærheten av fabrikkene. I lien ovenfor disse hus ligger de fleste av fabrikkenes funksjonærboliger.

På strekningen bybroen til den private bydel, ligger selskapets varelager (landhandleri), apotek og postkontor, en del tilstøtende funksjonærboliger samt selskapets administrasjonsbolig.

Den private bydel som strekker seg fra administrasjonsparken⁴ til og med Rjukan folkeskoler⁵, antydnet på kartet med rød farge, inneholder byens privatbeboelse og forretningsstrøk og adskiller seg så vel i regulering som bebyggelse fra den øvrige bydel. Terrenget mellom middelskolen⁶ (bygget av selskapet – men nå drives som kommunal middelskole) og torvet er utbygget med 2-familiehus, dels i mur og dels i tre. På bydelen fra torvet til kirken er det oppført en rekke trehus – av type O – 4-familieleiligheter à 2 værelser og kjøkken. Samtlige hittil nevnte hus bortleies. Bebyggelsen nedenfor kirken (Ingolfsland og Tveito) er anlagt hovedsakelig som egne hjem koloni. Unntatt herfra er murbeltet Ingolfsland (bil. 2) i Jernbanegaten og murbebyggelsen ved Tveitotjønna (bilag 3), hvilke hus er bygget av mur av branntekniske hensyn. Sistnevnte murbebyggelse er på kartet avlagt med blå farge. Av egne hjem hus, der er oppført av tre i like etasjer med plass for 2 familier à 2 værelser og kjøkken som er utført 70 stk. type II a, 8 stk. type II b, 6 stk. av type 22, 11 stk. à type A, 8 stk. type A II, 12 stk. à type B, 10 stk. à type C, 4 stk. type C II, 8 stk. à type D og 11 stk. av type H.

I lia ovenfor kirken er det videre anlagt en del funksjonærboliger og en større funksjonærmesse⁷. På Ingolfsland er det bygget et ungarspensjonat med plass for 90 menn⁸.

Byen har 3 parker, Bråvoldparken, beliggende ved elven nedenfor administrasjonsbygning, park utenfor ungarspensjonatet, samt Tveitoparken beliggende omkring Tveitotjønna på Tveito. Likeledes østenfor torvet en idrettsplass⁹ ca. 5000 m2 fullt opparbeidet. Om vinteren benyttes denne til skøytebane.

AD: BYGNINGER

¹ Kartet ligger ikke i vårt arkiv

² Fabrikkbua

³ Flekkebyen

⁴ Adminiparken

⁵ Bøen barnehage

⁶ Elevheimen

⁷ Antakelig senere "søsterhjemmet" i Skogveien, nå revet

⁸ Mannheimen

⁹ Sportsplassen

Fjøs og stall:

Bygningen der ligger i byens vestre ende¹⁰ og har en bebygget grunnflate på ca. 1420 m² har kjeller og 1. etasje av mur og 2. etasje av tre. Bygningen gir plass for 156 dyr, 25 hester og ca. 20 svin og inneholder for øvrig slakteri med kokeri, vognremisse, kjøll- og målerom for melk. Loftetasjen er innredet med lagerplass for. For å sette fjøs og stallbygningen i forbindelse med jernbanen på sydsiden av elven er det bygget en taubane for å lette for- og gjødselstransport. Melken selges fortrinnsvis til selskapets arbeidere og funksjonærer. I forbindelse med fjøs og stall er det nå oppført en bolig for bedriftens betjening.

Varelageret:

For å kunne regulere vareprisene overfor privat spekulasjon har selskapet oppført et større varelager i øvre bydel med filial på Ingolfsland¹¹. Dette varelageret er å betrakte som et kooperativt foretak, idet eventuelt overskuddet, dels fordeles mellom kjøperne og dels avsettes til fond for almennyttige øyemed.

Funksjonærmessen, Ingolfsland:

På Ingolfsland er det som nevnt oppført et pensjonat med plass for 20 ugifte funksjonærer. For arbeiderne er det som tidligere nevnt oppført et pensjonat på Ingolfsland med plass for 90 menn. Prisen er for tiden for full pensjon henholdsvis kr. 87,- og kr. 97,- for enmanns- og tomannsrom.

Arbeiderboliger til bortleie:

Av arbeiderboliger som har vist seg å være praktiske til bortleie må nevnes type J¹², O¹³ og type 22¹⁴. Med hensyn til bygningenes kostnad med øvrige opplysninger henvises til vedlagte fortegnelse over hustyper. Det bemerkes dog at omkostningsoppgavene ikke vil holde stikk med nåværende priser, idet samtlige er bygd før krigen. Disse hus er samtlige oppført av 2 ½ " plank med 2 bordkledninger og mellomliggende papp. Under hvert hus er det bygd full kjeller med bryggerhus, vedboder og vannklosetter. Til hver leilighet hører dessuten ca. 0,5 mål jord.

Murbebyggelse:

Av murbebyggelse på Ingolfsland er det oppført og delvis under oppførelse 20 boliger med til sammen 124 leiligheter, vesentlig bestående av sementhulsten med innvendig papp og panel (delvis leansten og porsgrunnsten). Bygningskomplekset¹⁵, der ble påbegynt i 1915 og alt som er bygget og for en stor del nå bygges under høye material og arbeidspriser, blir selvfølgelig meget dyrt. Det kan visstnok regnes med en pris av kr. 10.000,- pr. leilighet (jmf. bilag nr. 2).

Murbebyggelse Tveito¹⁶ (ved Tveitotjønna):

¹⁰ Fjøset, i bunnen av Stallbakken

¹¹ I dag malerforretning

¹² Flekkebyen

¹³ 4-mannsboliger mellom torget og kirken

¹⁴ 2-mannsboliger på Tveito

¹⁵ Sing Sing

¹⁶ Lengst vest i Tveito alle

Her er oppført en bygning for 10 familier, 2 à 8 familier, 2 à 4 familier og 2 à 2 familier til sammen 38 leiligheter. Alle utførte i sementgulsten i 2 etasjer. (Jmf. For øvrig vedlagte tegninger, Bilag 3)

Murbebyggelse i Jernbanegata:

Her er det oppført 9 rekkehus med til sammen 48 leiligheter. Disse hus er også oppført av sementgulsten. Tegninger over denne bebyggelse vedlegges likeledes (bilag nr. 4)

Egne hjem¹⁷:

Av egne hjem er det til dato oppført 187 stk. hvorav 103 av type II, 23 stk. av type 20 av type A, B, C, D er det oppført 61 stk. Disse typene er innredet med 2 leiligheter à 2 værelser og kjøkken (jmf. Vedlagte tegninger, bilag nr. 4) Samtlige egne hjem har fullt innredet kjeller med bryggerhus, vedboder og vannklosetter. Tomtens størrelse til hvert hus utgjør 0,5 mål. 2 værelser og kjøkken (jfr. Vedlagte tegninger).

Bilag nr. 4 samtlige egne hjem har fullt innredet kjeller med bryggerhus, vedboder og vannklosetter. Tomtens størrelse til hvert utgjør 0,5 mål.

Salgsbetingelser egne hjem:

Som eksempel nevnes type II med ca. 0,5 mål jord (have) i den senere tid er blitt solgt for kr. 9.400,- som blir betalt i 40 halvårlige terminer på ca. kr. 360,-, utgjør ende rente 4,5 % og amortisation.

Terminene forfaller til betaling hver 1. juni og 1. desember. Hva betingelsene for øvrig angår henvises til vedlagte kjøpekontrakt (bilag nr. 5). Som regel bor huseieren i 1. etasje og bortleier i andre etasje til en pris av kr. 30,- pr. måned.

Blant prosjekter som i nær fremtid skal realiseres har vi et større sykehus med 35 senger. Videre er det plan om bebyggelse av torvet med rådhus, posthus, apotek, bibliotek og teknisk aftenskole mv.

Vannforsyning:

Byen har sitt drikkevann fra Møsvann gjennom tunellen og rørgaten ved Rjukan II's kraftstasjon¹⁸. Som reserve for hovedledningen er det bygget 2 stk. bassenger, det ene ved Krossobekken og det andre ved Tveitobekken. Bassenget ved Krossobekken er bygd med 1000 m³ vanninnhold, delt i 2 deler. Fra bassenget fører en 10" ledning ned til byen. Bassenget ved Tveitobekken er bygd etter samme type ovennevnte, men med 500 m³ vanninnhold. Bassenget tjener som trykkfordeling og brannreserve for de nedre bydeler Ingolfsland og Tveito. Fra bassenget fører en 8 " ledning ned til det øvrige vannledningsnett på Ingolfsland.

¹⁷ Trehusbebyggelsen på Ingolfsland og Tveito

¹⁸ Såheim

Den nye hovedledningen er på 2 steder direkte tilknyttet fabrikkens vannledning, så noen stans i byens vanntilførsel er utelukket.

Rjukan , 13. juni 1917

Korrektur/språkmodernisering 28.4.14 Tone Marit Sauro